

**Транспорт як маркер соціального
статусу персонажу**

Ситюк В.В.

*студентка кафедри англійської філології і перекладу
Національного авіаційного університету
м. Київ, Україна*

Науковий керівник Струк І.В.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології і перекладу
Національного авіаційного університету
м. Київ, Україна*

До маркерів побуту ми відносимо лексеми, які описують життя Англії у ХІХ столітті в деталях, які характерні саме для неї й до такого опису відноситься транспорт. Кожен вікторіанський екіпаж не лише виглядав по-своєму, а й вказував на приналежність власника до певного прошарку суспільства, – як і сучасні автомобілі вказують на соціальний статус власника [4, с.121]. У романах тогочасних авторів трапляється чимало назв різних транспортних засобів. Однак перекладачі не завжди цікавляться особливостями, які могли б їх відрізнити і передають назви здебільшого узагальнено. Незважаючи на праці Г. Андреева, Ф. Бацевич, Т. Некряч, Г. Сагач, Ю. Чалої, Н. Якименко питання передачі назв транспортних засобів у літературі досі залишається малодослідженим, що й зумовлює актуальність нашої роботи.

Розглянемо маркери, які можна віднести до розряду «транспорт». Судячи з двох романів «Буремний перевал» та «Портрет Доріана Грея», у ХІХ ст. в Англії пересувалися двома засобами – пішки та на конях, де на конях, у свою чергу, можна було їхати як самому у сідлі, так і в кебі. Усі лексеми, які

описують пересування на конях відносяться до маркерів англійського побуту XIX століття.

Розглянемо цитату з оригінального тексту та її переклад:

“*On and on plodded **the hansom**, going slower, it seemed to him, at each step. He thrust up the trap and called to **the man** to drive faster. The hideous hunger for opium began to gnaw at him. His throat burned and his delicate hands twitched nervously together. He **struck at the horse madly with his stick. The driver** laughed and whipped up. He laughed in answer, and **the man** was silent*” [9, с. 143].

«А **кеб** котив усе далі й далі і з кожною хвилиною немовби все повільніш. Доріан відхилив віконце й гукнув до **кучера** їхати швидше. Його пекла хіть опію, горло пересохло, пещені руки конвульсійно стискалися. У нестямі він **ударив коня своєю тростиною. Кебмен** засміявся і собі хвисьнув батогом. Доріан засміявся теж, але **кучер** стих» [2, с. 121].

У цьому прикладі описується пересування на екіпажі. Сам пристрій називається «*the hansom*», що в англійській мові означає «a two-wheeled carriage pulled by a horse, used like a taxi in the past» [8]. В українській мові існує запозичене слово «кеб» у значенні «найманий екіпаж на кінній тязі, поширений був переважно у Великій Британії в XVII–XIX століттях. Тобто «кеб» – це рівноцінний еквівалент до слова «*the hansom*». Той, хто ним керує, в англійській мові називають «*The driver*», тобто водій. Цікаво, що в англійському варіанті ми бачимо використання двох загальних слів – «*the driver*» та «*the man*», де перше має більш доцільну конотацію. В той час як в перекладі навпаки – конкретні назви професії «водія екіпажу»: «кебмен» та «кучер» – «розм. те саме, що візник» [5]. Тому в обох варіантах застосовано конкретизацію: *the driver* – кебмен; *the man* – кучер. Тож, погоджуємося, що перекладач працюючи з одиницями на позначення транспорту радше має орієнтується на зміст, формуючи смислову прозорість, а не форму, яка без уточнення залишається необґрунтованою претензією на адекватність відтворення предметів окремих епох [6, с. 162].

Далі, у рамках розвідки, проаналізуємо інший приклад опису транспорту:

*“I have it from good authority that last night (and a pretty night it was!) she and Heathcliff were walking in the plantation at the back of your house above two hours; and he pressed her not to go in again, but just mount his **horse** and away with him!”* [7, p. 76].

«Я знаю від людей, яким можна вірити, що минулої ночі (а ніч була казкова!) вона години зо дві гуляла з Гіткліфом у розсаднику поза вашим будинком; і він намовляв її втекти з ним – не заходячи у дім, сісти на **коня** та гайнути звідси!» [1, с. 87]. У цьому прикладі ми бачимо підтвердження того, що раніше кінь слугував своєрідним видом транспорту, що у перекладі вторинний комунікант передав за допомогою словникового відповідника. У той час кінь слугував, не лише як єдиний можливий, а й як доступний та швидкий вид транспорту.

*“He ran to the window and I to the door, just in time to behold the two Lintons descend from the **family carriage**, smothered in cloaks and furs, and the Earnshaws dismount from their horses: they often rode to church in winter”* [7, p. 34].

«Він підбіг до вікон, а я до дверей – саме вчасно, щоб побачити двох Лінтонів, що виходили з **сімейного екіпажа**, вкутані ледве не по очі, в той час як Ерншо злазили з коней: взимку вони зазвичай їздили до церкви верхи» [1, с. 35]. У цьому прикладі ми фіксуємо ще один засіб пересування – «**сімейний екіпаж**», який було перекладено за допомогою калькування.

Отже, ми проаналізували лексичні маркери, що використовувалися для позначення транспорту у романах англійської письменниці Емілі Джейн Бронте «Буремний перевал» та ірландського письменника Оскара Вайлда «Портрет Доріана Грея». У результаті порівняльно-перекладозначаго аналізу ми виокремили такі перекладацькі трансформації, як словниковий відповідник, калькування та конкретизацію. Завдяки використанню широкого лексичного прошарку на позначення транспорту, притаманого окремій епосі, вторинному

комуніканту вдалося зберегти стилістику тексту та наблизити опис в уяві читачів до бажаного.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бронте Е. Буремний Перевал. Пер. з англ.. О. Андріяш. К: Країна мрій, 2009. 211 с.
2. Вайльд О. Портрет Доріана Грея. Роман: Для ст. шк. віку / Пер. з англ. та прим. Р. Доценка; К.: Школа, 2003.
3. Левицкая, Т.Р. Теория и практика перевода с английского языка на русский. М., 1963. 125 с.
4. Некряч Т. Є., Чала Ю. П. Вікторіанська доба в українському художньому перекладі. К. : Кондор-Видавництво, 2013. 194 с.
5. Словник української мови URL: <http://sum.in.ua/s/kucher>
6. Струк І.В. Векторність перекладацьких стратегій. *Issues of modern philology in the context of the interaction of languages and cultures*. Venice (Italy): Baltia Publishing, 2019. С. 161-165
7. Brontë E. Wuthering Heights, 2006. 192 p.
8. Cambridge International Dictionary of English. Cambridge University Press. 2021 URL:<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english>
9. Wilde O. The picture of Dorian Gray. OriginalBook.ru, 1890.